СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДИЄВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 284. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 7 грудня 1931. — VOL. XXXIX. No. 284. Jersey City, N. J., Monday, December 7, 1931. THREE CENTS.

ПОВІНЬ ЗАКОНОПРОЕКТІВ У КОНГРЕСІ

ВАШИНГТОН. — Як палата послів зійдеться на наради, то матиме до діла з малощо не 5,000 законопроєктів. Але тільки 300 проектів є публичної натури. Між ними є такі, які відносяться до знесення прогибіції й Фармерської Ради. Інші займаються засобами допомоги безробітним і обмеженням тих біржевих спекулянтів, котрі спекулюють на знижку.

ТОВПА ЗЛІНЧУВАЛА МУРИНА.

СЕЙЛИСБУРІ (Мериленд). — Коло 300 людей впали до шпиталю, де лежав Мурин, Метю Вилиємс, робітник літ 35. Вилиємс вбив револьверовим вистрілом Дениєля Еліота, промисловця, тому, що цей „ограблював його, бо платив йому тільки 15 центів за годину праці". Вбивши Еліота, Вилиємс хотів відобрати собі життя, але його відратували і відвезли до шпиталю, де він лежав обандажований.

Товпа вирвала його зболілого й переляканого з ліжка, накинула на шию шнур, і підвела під дерево, на якім його повішено. Вилиємс мучився довший час. Товпа приглядалася мукам, а по пів-годинних муках і смерти стягнула трупа з дерева й спалила.

БАНКИРІ ЗАНЕПОКОЄНІ НІМЕЧЧИНОЮ.

НЮ ЙОРК. — Шери тих банків, які мають заангажовані гроші в німецьких підприємствах і позичках, почали дуже сильно спадати, бо рознеслися вісти, що Німеччина оголосить незабаром мораторію і не буде сплачувати довгів.

МУСЯТЬ ЗБІЛЬШИТИ ПОМІЧ БЕЗРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — Корнелюс Влис, голова „Емерджєнсі Ворк Комішен", домагається від „Борд оф Естімейт" признachення $20,000,000 на допомогу безробітним. Він каже, що те, що збере Допомоговий Комітет, себто $18,000,000, не вистарчить на найконечніші потреби, бо біда є більша, ніж обчислено.

Тепер нараховують у Ню Йорку 1,000,000 безробітних. Кажуть, що є 231,000 родин, які є без засобів до життя.

В САЛЬВАДОРІ ПО РЕВОЛЮЦІЇ.

САН САЛЬВАДОР. — Президент Артуро Аравйо зрезиґнував, а на його місце став президентом генерал Макс Мартінез. До уряду покликано двох військових, а решта буде зложена з цивільних. Будуть теж переведені до кількох місяців вибори, щоби тим задоволити Злучені Держави і заховати законну форму-правління.

СТЯГАЮТЬ З ЛІЖКА.

ВАШИНГТОН. — Посла Вила Тейлора, републиканця з Тенесі, котрий лежить хорий у ліжку, повідомлено, щоби він таки явився в конґресі, бо потребують його голосу.

СУХІ Й ГУВЕР.

ВАШИНГТОН. — Від імени „Нешенел Вімєнс Крісчен Темперенс Юніон" предложено Гуверови 200 пачок, в яких знаходилися зшитки з 1,200,000 підписів, зібраних у ріжних стейтах від людей у віці між 14 і 30 роками. Це підписи тих, котрі є проти всякої зміни щодо прогибіції. Збірка отих підписів була переведена з ініціятиви самого президента.

ЗАПОВІДАЄ НОВУ ІНФЛЯЦІЮ.

ВАШИНГТОН. — Вирджіл Джордейн, економіст з Ню Йорку, зізнаючи перед сенатським комітетом в справі економічної депресії, підніс, що сейчас по теперішній депресії зачнеться такий новий „бум", якого ще не було в американській історії. А є всі дані до цього. Бо, каже Джордейн, є повно грошей по банках, яких $1,500,000,000 заховали люди при собі і є дешевий кредит.

Джордейн є тої думки, що теперішня катастрофа нічого людей не навчила. Вони повторять при першій нагоді знову тісами помилки і спричинять нову депресію. Але наперед буде великий „бум".

БОРА ОСТЕРІГАЄ АРАНЖЕРІВ „ПОХОДУ ГОЛОДУЮЧИХ".

ВАШИНГТОН. — Герберт Бенджемін, котрий займається цілою акцією „походу голодуючих", спитав сенатора Бору, чи в сенаті приймуть делеґацію голодуючих.

Сенатор Бора відповів, що кожда людина в конгресі є тепер занята проблемою безробіття і кождий рад би допомогти безробітним. І до „походу голодуючих" поставляться люди симпатично, коли цей похід буде поважною демонстрацією, а демонструючі не будуть вживати невідповідних методів, себто насильства й погроз.

Бора не радив демонструючим висилати делеґацію до сенату, бо каже, що гарно то виглядала би робота в сенаті, як би так кождий хотів мати послухання в сенаті.

Щоби дістатися до сенату, казав Бора, є на це один спосіб: вибори.

СПРАВА ЗАМКНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГІМНАЗІЙ.

У вівторок, 27 жовтня ц. р., на соймовій освітній комісії розглядали три вperiod внески Українського Клюбу в справі замкнення трох українських ґімназій, а саме в Рогатині, Дрогобичі та Тернополі. Референт пос. Войтович поставив внесок, щоб над українськими внесками перейти до дневного порядку. Дискусія над внеском тревала чотири години, а в ній тричі промовляла посолка Мілена Рудницька. Вкінці всі три внески Українського Клюбу відкинено й принято внесок референта.

ШИРОКО РОЗГАЛУЖЕНА ШПИГУНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ В КОНСТАНЦІ.

Військова прокураторія на спілку з місцевою сиґурацюою викрила по довгих пошукуваннях організацію військового шпигунства, розгалужену в рядах жовнірів морської дивізії. Властям удалося по довгих допитах зідентифікувати жовнірів, які займалися шпигунством. Чотирох з них, між ними й кухаря, що походив з Бесарабії, арештовано. Імена їх держиться в тайні в інтересі дальшого слідства.

Рівночасно з арештуваннями в Констанці викрито централю шпигунства в Букарешті. У часі слідства стверджено, що важні військові документи викрадано в Констанці і посилано їх до централі в Букарешті, відки спеціяльні курієри перевозили їх за Дністер. Слідство тревае дальше і здається, що вийдуть на верх надзвичайно тяжкі факти, бо число членів шпигунської орґанізації аж надто велике. Те, що дотепер довідалися, держать у великій тайні.

ЩЕ ОДИН ЧЕРГОВИЙ ПРОРИВ У ПЯТИЛІТЦІ.

Останні відомости з Москви показують, що продукція сталі в рядянській Росії за девять місяців біжучого року далеко вдстала від плянів пятилітки. Сьогорічна продукція сталі мала би бути вдвоє більшою від продукції минулого року, а тимчасом вона випала значно меншою навіть у порівнанню з 1929 роком.

ВИБИЛИ ШИБИ ЗА НАЛІПКИ „Р. Ш."

При вул. Листопада ч. 32 у Львові невідомі „герої" вибили кілька шиб з наліпками „Р. Ш." і, як пристало членам лицарського народу, втекли. Нема то, як ляцька культура!

ВБИВСТВО.

Михайло та Семен Франкевичі з Остаповець, пов. Коломия, вбили Миколу Гутовського з Кулачковець. Причиною вбивства були особбисті порахунки.

ПОЛІЦАЇ ВОЮЮТЬ З ОФІЦИРАМИ.

В Букарешті прийшло цими днями до перестрілки поліцаїв з офіцирами. Головною вулицею їхали автом офіцири. Але поліцай Сербояну стрижав авто й зажадав, щоб офіцири їхали в приписаний напрям. Але офіцири не хотіли слухати поліцая, а поручник Фльореску ударив навіть поліцая в лице. Сербояну витягнув револьвер і стрілив на Фльорескула та зранив його в праву ногу. Опісля прибігло ще кілька поліцаїв і стріляли на авто.

СТРІЛЯНИНА НА ВУЛИЦЯХ ВАРШАВИ.

На вулиці Новолїпки у Варшаві два бандити напали на власника ювілерського склепу, Адельсона, й оглушивши його прикладом револьверу, зрабували йому куфер з дорогоцінностями й почали втікати. На крик ювілера збіглася публика та поліціянти й пустилися в погоню. Бандити почали відстрілюватися. Впало коло 200 стрілів, що ранили 6 осіб. На вулиці Ляшно одного бандита застрілено. Другий втік. При застріленому знайдено 3 револьвери й 160 набоїв.

„ВСЕ РОБЛЯТЬ ПО СВОМУ".

Японці це нарід, який робить усе інакше від інших народів: Будову дому починають від даху; коней запрягають за возом, волів за плугом; читає книжку до останної сторінки знизу вгору; ставить коней у стайні хвостом до стіни, головою до виходу; читає перед обідом, не після нього; при вході до хати знимає обуву, а ходить у капелюсі. Тепер можна додати: починають війну тоді, як усі говорять про мир.

ХОТІЛА ПЕРЕДВОЄННИХ КОРОН.

До щадниці у Кляґенфурті прийшла старенька бабуся з щадничою книжечкою та домагалася, щоби їй видати 100 корон, складених перед десятками літ. Досі вона не знала про обезцінення австрійської корони.

ЗГИНУВ ВІД ЕЛЄКТРИЧНОЇ СТРУЇ.

Степан Грицишин направляв проводи в гарбарні Я. Марґушева при вул. Більчевського у Станиславові. Забув вилучити електричну струю потуги 360 вольт і через неосторожність був поражений та згинув на місці.

ЖЕРТВИ КОХАННЯ.

Семен Мізовський з Ракослава на Кремянеччині застрілив дівчину Демчуківну й сам застрілився через те, що батьки не давали згоди на їхній шлюб.

ЗА ЩО КАРАЮТЬ.

Стрийське староство покарало Григорія Мельничина грошевою карою 5 зол., або однодневним арештом, за ношення тризуба.

ІНСТИНКТОВА ПЕВНІСТЬ У ЧОЛОВІКА Й ЖІНКИ.

Досі все тверджено, що найважнішою ріжницею в психольогії полів (чоловіка й жінки) є те, що чоловік перевищає жінку льогічною силою думки; навпаки, жінка має переваґу над чоловіком завдяки більшій інстинктовій певности й чуттевому підхоплюванню (інтуїції). Щоби провірити правдивість цього здогаду, взявся до методичних розслідів англійський психольоґ К. М. Велентайн. Школярів, яких характери пізнано дуже докладно через довгу обсервацію, віддано до видання про них осуду студентам і студенткам психольоґії. Ці провірення дали несподіваний вислід. Осуди студенток, що були оперті на чистім почуванню, не були зовсім влучніші, як осуди студентів; ба, навіть показалося, що інтуїційні осуди студентів часто були більше влучні ніж осуди студенток.

ДОМАГАННЯ ЕМАНЦИПАНТОК.

Товариство еманципації жінок у Ясах (Румунія) аґітує за знесення того артикулу, що заборонює досліджування незаконного батька. Голова жіночого товариства в Ясах, пані Майснер, розпочала цю акцію й звернулася з закликом до правників та інтелектуалів. Жінки домагаються, щоби батько мав таке саме зобовязання до незаконної дитини, як і мати.

ГОВОРИВ ПРАВДУ.

Два семигородські селяни правувалися. Один пізвав другого до суду, жадаючи звороту позички 400 левів. Другий присягнув, що він не позичав ніяких грошей. Коли обидва вийшли з суду, сварилися дальше на дорозі. Один з них сказав: „Щоб я до дому не дійшов, коли я позичив у тебе гроші". Кілька кроків дальше він повалився на землю і вмер. Це сталося в Турн Северині.

НОВІ ЖЕРТВИ СИСТЕМИ КАЛЬМЕТА.

Часописи доносять, що в болгарськім місточку Перник померли 96 малих дітей наслідком щеплення сироваткою Кальмета проти сухіт. Характеристично, що цею сироваткою щеплено 240 дітей. Тепер ведеться слідство, щоб устатовити, чи смерть дітей наступила внаслідок щеплення, чи може з якої іншої причини.

РОЗКОПИ В ЗАБОРОЛЮ НА ВОЛИНІ.

Проф. Я. Гофман з Рівного перевів пробні розкопи могили з 300 літ перед Христом у селі Заборолю. У могилі знайшли черепки з глиняного посуду й залізне вістря. Останки в могилі показують, що в давних часах існував у тій околиці цікавий похоронний звичай. Тіло мерця палили на кострі, одначе його останків не складали в могилу: розсипали попіл по полі, або лишали на місці.

НА СИЛУ ДІСТАЮТЬСЯ ДО ВЯЗНИЦІ.

Останніми часами трапляється у Варшаві, що вязні просять вязничу управу, щоби їх передержала у вязниці довше, ніж їм присудили. Роблять це з крайної нужди. Управа не годиться. Тоді випущені на волю нарочно ломлять якийсь із карних параґрафів, щоби таки дістати пристановище у вязниці. Таких випадків нотують чимраз більше.

ПОДЕШЕВІЛА ЛЮДСЬКА КРОВ У ВАРШАВІ.

До лічниці св. Духа у Варшаві зголошується дуже багато осіб, що бажають продати свою кров для лікарських цілей. Тому, що з нужди зголошується все більше людей, їм платять за кров менше, ніж досі.

ПІДПАЛИВ СУСІДА І ПОВІСИВСЯ.

Михайло Конець, селянин з Жулина, пов. Станиславів, підпалив шопу свого сусіда Василя Коваля. Пожежа знищила мешкальний дім і кілька господарських будинків. Після підпалу Конець повісився. Причиною підпалу були сусідські непорозуміння.

АНГЛІЯ ПРИГОТОВИЛАСЯ ДО МИТНОЇ ВІЙНИ

ЛОНДОН (Англія). — Підчас обговорення митної справи в парляменті посол Ронсімен заявив, що Англія готова до митної війни з державами, які розпічнуть таку війну з нею. Ця заява викликана тим, що Франція проектує наложити додаткових 15% мита на англійські вироби, які привозять до неї з Англії.

Заяву посла Ронсімена парлямент стрів загальним співчуттям, що значить, що парлямент піддержує політику уряду Мек Донелда про встановлення мита для боротьби з „дюмпінґом" чужинецьких виробів до Англії. З другої сторони це є висловом того незадоволення в Англії, фінансово-економічною політикою Франції, яку вона веде супроти Англії.

Взагалі в Англії дуже скептично ставляться до того, що деякі держави хочуть прислати свої спеціяльні місії для переговорів у справі зменшення англійського мита на їх імпорт до Англії. В Лондоні такі місії приймуть, як звичайно, врочисто, але все обмежиться лише приняттям. Позитивні наслідки буде мати лише Бюро Інтернаціональних Подорожей, а більше ніхто. Сама Европа, по зразку Америки, відгородилася високим митом від Англії, тепер, коли Англія змінила свою традиційну політику „свобідної торговлі", европейські держави, а передовсім Франція, готові виточити їй митну війну.

ГІТЛЕР ПРОТИ ПЛАЧЕННЯ РЕПАРАЦІЙ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Лідер партії Націонал Соціялістів, або, як її скорочено називають, „Назі", Гітлер, заявив кореспондентам ґазет, що вразі приходу до влади його партії Німеччина не буде платити репарацій. Зате Німеччина виконає всі свої зобовязання щодо позичок та інших приватних зобовязань, які Німеччина поробила.

Репарації Гітлер уважає політичними боргами, яких Німеччина не повинна платити. Гітлер заявляє, що він є проти насильного захоплення влади його партією, бо він певний, що сили партії тепер так ростуть, що влада перейде в державі до її рук цілком законно.

ГОТУЮТЬСЯ ДО РІЗДВА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд підготовив до опублікування декрет, яким забороняється всякі політичні збори, демонстрації, походи й т. п. в часі від 20 грудня до 3 січня. Цим уряд сподівається зберегти спокій у державі в часі Різдва.

МУКДЕН ЗАГРОЖЕНИЙ.

МУКДЕН (Манджурія). — Японська головна кватира повідомляє, що Китайці почали групувати свої війська навколо Мукдена, готуючись до сконцентрованого наступу. Японське командування робить відповідні приготування, щоб цей наступ відбити.

Японські летуни доносять, що в районі Чінчова Китайці згромадили найменше 40,000 реґулярної армії. Крім того в тому районі нараховують яких 19,000 „бандитів", що також виступають проти Японців. До стації Чінчов усе прибувають нові війська з Китаю.

АМЕРИКАНСЬКА ПШЕНИЦЯ ДЛЯ КИТАЙЦІВ.

ГАНКОВ (Китай). — Сюди прибув транспорт американської пшениці в числі 4,000 тон. Ця пшениця призначена для районів, які навістила жахлива повінь. Це перший транспорт пшениці з загальної скількости 135,000 тон, призначеної до перевозу для тих районів до квітня 1932 року.

СУДИТИМУТЬ УГОРСЬКИХ МОНАРХІСТІВ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Державний прокуратор рішив потягнути до военного суду 22 особи, арештовані в звязку з монархічним заговором. 50 інших, що були також арештовані, випущено на волю. Лідер угорських фашистів, Темешварі, та його дружина допитуються в справі зносин угорських фашистів з Гітлером.

Декому з арештованих загрожує вирок на кару смерти за змову повалити істнуючий уряд, щоби покликати на угорський престол Отона, сина бувшого австро-угорського цісаря Карла.

ЯПОНІЯ ДАЄ ЗБРОЮ РОСІЙСЬКИМ БІЛОГВАРДІЙЦЯМ.

МОСКВА (СССР). — З Манджурії повідомляють, що на Східно-Китайській залізниці затримано двацять пак амуниції, що мали напис „Мукденський арсенал". Ці паки посилано до Харбіна як бавовну. Зброя була впакована в бавовну, щоб не викликати підозріння.

Виявлено, що таких пак уже багато прийшло до Харбіна. Нема сумніву, що це Японці посилали таким способом зброю російським білогвардійцям у Харбіні.

ҐАНДІ ВИХАВ З АНГЛІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Магатма Ґанді вже виїхав через Францію до Індії. Туди він сподівається прибути десь біля 28 грудня. Ґанді вертається до Індії цілком зневірений, не маючи надії на порозуміння з Англією.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕРОЗУМНИЙ ВИДАТОК

Недавно тому помер у Відні Артур Шніцлер, німецький письменник світової слави. Зприводу його смерти розписалися часописи не тільки про його літературну діяльність, але згадали теж і про його завіщання та похорон.

Шніцлер вимагав своєю останньою волею, щоби його поховати як „бідака". Заборонив класти своє тіло в дорогоцінну домовину, як теж відмовився від того, щоби домовину обкладувано квітами.

„Мій маєток має бути розданий шпиталям і ніхто не має носити по мені жалоби", отакими словами закінчив Шніцлер свій тестамент.

На отсю подію доводиться нам звернути увагу нашого громадянства в Америці, а зосібна членів нашого У. Н. Союза. Бо це загально відома в нас справа, що наші люди видають забогато грошей на похорони. Ті видатки не стоять дуже часто в ніякій пропорції до фінансової спроможности видаючих. Щобільше, похорони зїдають дуже часто ціле обезпечення і вдова та сироти лишаються по похороні без цента.

Це людська річ віддати своїм знакомим чи приятелям останню прислугу. І зрозуміле є теж те, що родина покійної чи покійного хотіла би як найкраще пошанувати память дорогої особи, яка їх покидає. Але чи квіти, дорогі домовини і похоронні паради, які у нас практикуються, є дійсно найкращим виразом культурної пошани? Бо чи ми не є раз-у-раз свідками ріжних величавих похоронів по особах, за які за рік чи два по похоронах навіть не знати, чи та особа жила. Такі річи брали розумні люди по цілім світі вже нераз під розвагу. І саме вислідом цеї розваги є те, що тепер похорони найвизначніших і найбогатших людей стають цілком звичайними, такими, як похорон Шніцлера.

Зате в культурних народів користають з таких похоронів ріжні культурні й гуманітарні інституції. Люди навчилися навіть розумно вмирати. І тому памятають при своїй смерти на те, щоби залишити по собі культурну памятку.

В нас в Америці прямо не чути, щоби хтось з наших громадян записав, умираючи, щонебудь на якусь стипендію, на „Рідну Школу", „Просвіту" чи на якусь народну потребу в Америці. І тому відходимо до землі з квітами й дорогими домовинами, які скоро гниють, та з іменами, які скоро затрачуються.

Д-р Остап Грицай.

ДРУГА РОБІТНИЧА ОЛІМПІЯДА У ВІДНІ

II.

Врешті гудуть урочисті звуки органів — по молитвам соціялістичних пісень — важкі заслони сцени розкриваються, і ми бачимо стрійно уставлений хор, що співає спершу „Присягу прапорам" (по композиції Й. С. Баха), а далі рецитує поему Шенка „Вогнем горить в нас молодість". І те, що тут захоплює найсильніше і держить вас увесь час в напрузі найглибшої уваги, це в першу чергу та обставина, що хоч це театральна сцена і декорація театрального видовища, то ви не почуєте ні на хвилю театральної штучности. Навпаки — здається вам, що тепер тут театру нема ніякого, а є тільки творча дійсність життя і що та дійсність перемагає всю театраліку. До цього майже всецілого обєднання театру з дійсністю, в силу якого сотки глядачів таксамо добре належать до даного видовища, як і ті, що на сцені, я поверну ще при обговоренню святочної вистави у стадіоні. Тут зазначу лиш стільки, що кожне слово, співане й говорене згаданим хором, проносилось вогнистим закликом і присягою, греміло зовом нового життя до нових людей, чаруючи іноді мов усе перемагаючий голос майбутнього.

І знову довелося вам почувати якийсь чудно тісний звязок з тими хлопцями й дівчатами там, на сцені, в легких одностроях та благодатно обєднаних рядах, з тілами, вихованими руханкою і спортом, і з душами, відданими вщерть одній ідеї. А що, як вони дійсно здобудуть для тієї ідеї ввесь світ? І що, як їх соціялізм, передухоблений, визволений з вузин партійної доктринерії соціялізм це справді одна з релігій майбутнього? Бо несхитною признакою всякої животворної ідеї це те, що вона на вершинах свойого вислову зрозуміла всім і переконуюча для всіх, що вам хочеться вірити в неї і йти за її апостолами, нехай і покидаючи хату й родину. А це власне почуваєте ви тут тепер з кожним виступом хору і з кожною промовою, хочби ви й не соціяліст, а навіть теоретичний противник соціялізму як політичної доктрини. Ви оживлені оплесками витаєте головних промовців свята, між якими із соціялістичних провідників є з Відня д-р Дойтч та бурмістр Зайц, з Німеччини Гелерт, а з Бельгії Русбрек. І всі вони у своїх промовах, якими витають гостей, говорять властиво одно — всежиттєве і всеілюдське.

— Соціялістична молодь — кажуть вони—бунтується проти погибних неправд старого світа, а йде з радісним покликом назустріч новому, що саме рождається. Вона, та громада і суспільність майбутнього, ненавидить війну, збройну таксамо, як і господарську, і вона бажає мира для людей. Вона, це соціялістична, робітнича молодь, визнає тільки одну-одиноку війну, а саме віну во благо визволення людства, і ту війну буде вона вести непримиримо і з усіх сил. — Які благовісні слова! Як дуже бажалосьб кожному з нас, щоб вони стали ділом, трівким, ніякими імператорами неподоланим ділом! Але чи в силі буде соціялізм здійснити їх усецільо та обєднати гармонійно з національними стремліннями, для яких нація важніша, ніж інтернаціонал, а по крайній мірі щось, чого не заступить ніяка інтернаціональна ідеольогія? Ну—те, що тепер чуємо і бачимо на святі отворення Олімпіяди робітництва, воно дає нам право надіятися, що ідея збратання народів під прапорами одного культурно-творчого змагання це все таки не така то вже утопійна мрія. Бо вже виразна заява бурмістра Зайца, який у своїй промові сказав, що „соціялісти рівно добре поборюють капіталізм, як і большевизм", підкреслює однозначно розрив соціялізму з деспотичними затіями большевицьких опришків, являється, що так скажу, гарантією національних прав.

Але найбільш переконуючою виявилася ідея примирення народів у момент, коли сцену стали заповняти національні прапори. Це була пориваюча вершина свята отворення Олімпіяди. Я думаю, що хто ні хвилю пережив, той не забуде її ніколи.

Під звуки хорового речітативу почали виходити на сцену представники поодиноких народів з червоними і національними прапорами. Народ за народом, країна за країною, числом 22, між ними і представник України, виключно заходом, що їх поробило для уможливлення участи Українців в Олімпіяді наше робітниче руханкове товариство у Відні, „Січ". З хвилиною коли прапор даної країни являвся на сцені, грала відповідно підібрана музика, і виголошував приміщений за сценою промовець поокремий привіт, що незвичайно напружувало увагу і збільшувало врочисту вагу моменту. Коли явився наш синьо-жовтий прапор, грала музика „Гей, там на горі Січ іде", а промовець зазначив між іншим, що Україна розшматована тепер на чотири займанщини. Отак промашерували на наших очах представники Латвії, Литви, Югославії, Норвегії, Данії, Швеції, Голяндії, Румунії, Польщі, Мадярщини, Чехословаччини, Фінляндії, Англії, Болгарії, Швайцарії, України, Бельгії, Франції, Німеччини, Палестини, Північної Америки та Австрії, причім годі не сказати, що від прапорів, які після появи всіх представників виповнили сцену від овиду до овиду, був просто великий, і не хотілось від нього відводити очей. І таксамо вражаючою була теж хвиля, коли представники Франції і Німеччини, обидва молоді гарні хлопці, подали собі і міцно стиснули руки. Всі гості підвелися тоді мов по наказу зі своїх місць, просторою салею від партеру до галерій ворухнула хвиля невгомонного захоплення, кожний з нас почував притім подих безсмертности великого історичного моменту. І я думаю, що такі і тим подібні хвилі це найкращі досягнення соціялістичної думки і праці досі. От як і той момент, коли на розпучливий оклик зза сцени „Італія!" не вийшов на сцену ніхто, а тільки всі прапори похилились у німій тиші, на знак співчуття і жалоби, додолу... Все те веліло нам переживати ідеал розумної спільности народів як дійсне, особисте пережиття, вагу міжнародного обєднання таксамо, як і достойність народу як поокремої нації і веліло нам ще раз порозуміти велич і красу міжнародньої праці в користь дружнього зближення народів. І тому й диво воно, що большевицькі опришки ніякої участи в тому святі культурних народів не взяли і ніякого представника від себе не вислали. Бо хоч ця Робітнича Олімпіяда була в цілости ділом соціялістичного Інтернаціоналу і святом робітничого пролетаріяту, отже чимсь, що по суті речі повинно би вязатись безпосередно з кругом інтересів тих, які взялись, як кажуть, повертати світ в союз соціялістичних републик, то вона, Олімпіяда, респектувала всетаки національну окремішність того пролетаріяту. Ну, а це в очах большевицьких ватажків очевидно смертельний прогріх і самозрозуміла основа їх неприязни. Вони ждуть на таку Олімпіяду, де вже не буде ніяких націй, тільки сама большевицька черня, і ніяких прапорів, тільки совітські, і не буде лунати ніяка інша мова, тільки московська або якась нова мова нових царів, що змогли обернути ввесь світ в один большевицький хлів. Ну, гаразд, кажіть собі здорові! Але здається, що ждати доведеться вам довго, безконечне довго!

Та вертаймось до нашої Олімпіяди знову. Вона, почавшися розмальованим уже святом отворення, протривала рівно тиждень і була рядом руханкових та спортових змагань, ігор та видовищ, гідних з кожного погляду уваги тої тисячкратної маси людей, що їм з таким радісним захопленням, без огляду на добру чи злу погоду, пригадалася. А з ласкою чи там з неласкою непостійної погоди, доводилось чисельністю настільки, що всі ті змагання, ігри та видовища відбувалися головним чином під голим небом, на просторих спортових площах Відня, вперше чергу в ново вибудованім віденськім стадіоні, який як спортова арена належить до найкращих у світі. Цей стадіон видвигнений у Пратері вже недалеко Кріав, побудований на подобу старинних амфітеатрів (по плянам архітекта Швайцера) з ареною у формі еліпси, якої довжина налічує 241, а ширина 187 метрів. Залізно-бетонові трибуни стадіону, що видвигаються амфітеатрально довкруги площі, сягають до висоти 12 метрів понад рівнину арени і можуть помістити без труду 60 тисяч глядачів, дозволюючи їм глядіти, свобідно на розлогу площу арени та її гравців. Передбачених покищо є 9,000 місць сидячих і 49,000 стоячих, але число тих місць може бути в потребі значно побільшене. Довкола властивої арени, призначеної для спортових ігор, веде шлях бігу, довгий 400 і широкий 7½ метрів, а позатим є ще шлях для бігу навпростець довжини 140 метрів. Словом — це стадіон, якого не посоромилосяб мабуть і клясична Гелляда; стадіон, який краще ніж найкращі сценічні вистави в замкнених театральних будинках дозволяє нам розуміти і схоплювати найглибшу суть тої колишньої геленської культури, що виходила зі стадіонів старинної Греції. І требаб нам багатого місця, щоб змальовати гідно все те, що розгрливалося на стадіоновій арені підчас Олімпіяди упродовж святочного тижня як останній вислів спортового мистецтва й руханкової досконалости — всі гри і змаги, всі пописи і майстерні досяги учасників. А зрештою такий точний звіт з усієї програми Олімпіяди був би властиво завданням якогось чисто спортового журналу. Тут я бажав би спинитись тільки деще з улаштовань у стадіоні, а саме сценічну виставу святочного видовища, написаного саме для Олімпіяди **(Фестшпіль)**, та похід Народів **(Авфцуг дер Націонен)**. (Конець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„ПАГІБНЕМ, А РАССЄЮ СБЕРЕЖЬОМ".

В колах російської еміґрації „патріотичної", „соціялістичної", й ріжних інших відтінків тепер завзято ведеться спір, чи треба для визволення Росії зпід большевицького панування інтервенції, чи ні? Частина заявляє, що вона готова йти „хоч з чортом, аби проти большевиків". Інші кажуть, що „хоч з большевиками, аби була ціла Росія".

Більшість Росіян стоїть на тому, що большевики таки згодом „спочинуть на лоні Авраама"; але коли розпадеться Росія на національні держави, то тоді годі її зліпити наново. Навіть тепер уже тяжко приєднати знову до Росії Риґу й Ревель, а ще, не доведи Господи, як прийдеться до неї приєднувати Київ, Харків, Одесу, Катеринодар і т. п. Дійсно, тяжке завдання!

Та воно ліпше, щоб усі російські імперіялістичні патріоти відправилися, разом з большевиками великодержавно-російськими патріотами, на „лоно Авраама"; щоб не довелося їм виконувати таке тяжке завдання, як наново „покоряти інородцев".

Лише страх перед розвалом Росії каже російським патріотам-імперіялістам виступати проти інтервенції. Нехай, мовляв, у руках комуністичних катів вимордується все російське „мужичьо", аби лише „матушка Рассєя била цела".

ІНТЕРВЕНЦІЯ, ЧИ НІ, А ТЮРМА НАРОДІВ МУСИТЬ ЗГИНУТИ.

Українці зовсім не потребують чужинецької інтервенції для визволення з російського поневолення. Їм лише треба знову відповідного збігу обставин на рідних землях і в самій Московщині, щоб взятися до зброї за здвигнення власної й незалежної держави. Не чужинецька інтервенція розвалить бувшу царську, а тепер комуністичну, тюрму народів, а свідомість „інородців" свого національного „Я" та неустанна боротьба на власних землях за визволення зпід московського панування.

Коли Українці й інші „інородці" змогли в роках 1917-18 викинути зі своїх земель російських жандармів, поліцаїв, губернаторів, ісправників, приставів і „несметния полчіща чиновніков-обрусітелей", то тепер тимбільше вони зможуть викинути рештки отого „славного війська" московського імперіялізму, який там наново воскресили большевики.

ОДНИМ МИРОМ МАЗАНІ.

Ґазетні відомости з Европи приносять, що німецькі націоналісти з партії Гітлера знову почали уряджувати протижидівські виступи. Щойно ввесь світ облетіли відомости про виступи польських націоналістів проти Жидів і погроми, а тепер те саме готово счинитися в Німеччині.

Всі реакціонери „одним миром мазані", як каже народня поговірка. Сьогодня вони громлять Жидів, завтра нападуть на інших інонаціональних громадян держави, а позавтра пічнуть ґромити громадян і своєї національности, коли вони не визнають політичної віри реакціонерів.

Всеодно: чи це будуть реакціонери польські, чи німецькі, чи московсько-комуністичні, чи які інші — їх одинокою провідною ідеєю є громити й переслідувати тих, котрі не з ними.

Завданням поступового громадянства має бути боротьба проти ріжних диктатур окремих ґруп; боротьба за свободу й демократію.

КРУКИ ЗЛІТАЮТЬСЯ.

До Варшави приїхав югославянський міністер справ заграничних, Маринкович. Поїздка його, як каже преса, мусить димонструвати спільність та єдність держав Мамої Антанти, до якої, крім Польщі, належить Югославія та Румунія.

Ця спільність інтересів диктує їм боротьбу за збереження всіх міжнародніх договорів, а передовсім спільне старання посідати чужі землі та гнобити національні меншини в своїх державах, а також диктатурствувати над підданими їх держав.

Щось часто почали круки в Европі злітатися накупу до нарад. Чи це перед новою грозою, чи може занюхали ще якусь здобич?

П. Котович.

ЧОТИРИ РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади бувшого комсомольця).

(31)

Дійсність показалася далекою від програмової балаканини. Його усунули від активної політичної роботи; були навіть вперті чутки про те, що його розстріляли.

Хвильовий уважав, що на Україні йде боротьба між українською й російською культурою, й домагався, щоб український уряд став у допомогу українській культурі.

Це була так звана теорія боротьби двох культур. Як могло прийти до такої куцої теорії? Річ у тому, що сказати хоч пів слова про ту дійсну, вперту боротьбу двох наймогутніших під дахом СРСР націй, про боротьбу між Українцями й Росіянами, не вільно зовсім. Принаймні ми, низи, приймали цю теорію як теорію боротьби двох націй, а її вислів — як словесну данину езоповщині.

Зрештою й найбільша політична маніфестація української думки пройшла під виглядом літературної дискусії.

Наскільки небезпечним для большевиків є так званий український сепаратизм, свідчить те, з якою старанністю большевики підготовили й перевели процес СВУ.

Здається, в осени 1929 р. радянська преса почала гостро висловлювати обурення проти академіка Єфремова, який, мовляв, написав щось гостро антирадянське в „Ділі". На Україні спочатку це було приняте як перехід Єфремова в ряди еміграції; ожили надії на щось близьке.

Тимчасом Єфремів спокійно ходив по вулицях Київа. Це стало відоме і нам, не-Киянам: його не арештували. Всі зрозуміли це як слабість радвлади, яка боїться авторитету академіка. Це полоскотало приємно почуття кожного Українця.

— От де наша сила! Ви можете поробити своїх Скрипників і Шліхтерів хоч тричі академіками, але справжній, старий академік **може вам сказати правду у вічі, і ви чейже не посмієте його арештувати!**

Так подумали й забули.

Несподівано в грудні чи в січні вийшло офіційне повідомлення ГПУ: викрито контрреволюційну організацію „Союз Визволення України", що мала терористичний відділ молоді — СУМ (Союз Української Молоді). Названо імена арештованих: Єфремів, Ніковський, Гермайзе... Всі напружилися! Чекали нетерпеливо процесу.

Щось через місяць в одній доповіді Риков приводить деякі цитати зі свідчень обвинувачених. Свічення трохи не сподобались; але чого можна вимагати? Аджеж то цитати! Окремими уривками-цитатами можна доказати все, що хочеш. А от, що то скаже процес?

Всі чекали на березень. Тираж „Комуніста" значно зріс у цьому місяці.

Але як почався процес, як почалось каяття... тяжко й соромно було читати сторінки тих свідчень... Ніхто не розумів поведінки тих людей. Всі ми стероризовані, всі залякані, затуркані; алеж то люди, що осягнули вищий щабель людської культури! Може то така тактика, але тої тактики таксамо ніхто не похваливав. Міркували лише про те, які страшні тортури, чи моральні страждання пережили наші чільні громадяни, що змушені були згодитися на це „каяття"!

Про процес большевики дуже багато писали. Був наказ, щоби на селах і фабриках партійні осередки робили доповіді про СВУ тощо. Одначе доповідей, на селах принаймні, не дійшло. Большевики скоро побачили, що це була би пропаганда за СВУ, а не проти нього. Селяни й без того вже дуже цікавилися процесом. Єфремова називали в деяких місцях „нашим президентом".

Скрізь була розповсюджена чутка, що в Київі, в одній запечатаній большевиками церкві, знайшли 40 вагонів зброї, яку СВУ нелегально перекинено... з Чехословаччини (!?). Ця чутка була настільки розповсюднена, що навіть дармо було її заперечувати.

Національно-державна ідея на Україні має поважний і міцний ґрунт. Нею пройняті не тільки наші інтеліґенти, але селянство й робітництво цілком свідоме наших національних домагань, свідоме необхідности у своїх власних інтересах нашого політичного й економічного усамостійнення.

При цім мушу зазначити, що широкі трудящі маси, вкупі з інтеліґенцією, цілком свідомі ріжниці між большевицьким комунізмом, цією карикатурою на соціялзм, і справжнім соціялізмом.

В марксизмі провідна ідея, що виховує робітників у свідомости високої історичної місії пролетаріяту: „Визволитеся самі, визволивши всіх людей" — у большевиків перетворилася в середньовічну станову ідею: „Вас використовували, використовуйте тепер ви"! Але проте в СССР пануючою клясою є не пролетаріят, а всякі комісари з компартії, які творять тепер єдино упривілейований прошарок, або „червоне дворянство", як всі звуть тепер їх на Україні.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У СПРАВІ ВИДАННЯ ПРАЦІ СЕНАТОРА С. ШЕЛУКІНА.

Товариство Технічної Допомоги до цього часу зібрало на видання технічної літератури $97 і 52 відсотків — разом $99. Отся сума належить 58 пайщикам. Гроші вложено до First National Bank of Hoboken, N. J., Uptown Branch. Pass Book No. 2240.

Гроші призначені на видання книжки С. Шелухіна про історичну назву Україна. Але на видання цеї книжки потрібно найменьше $135. Отже ще бракує $35, які дуже тяжко зібрати підчас депресії.

В той же час надходять вісти від Українського Технічного Товариства у Львові про брак технічної літератури, особливо в галузи кустарного виробництва, як рівнож помічається брак модерних підручників хемії й фізики для молодих людей. Видавши книжку проф. Шелухіна, наше товариство перестане істнувати саме тоді, коли акція допомоги найбільше потрібна в отсій галузі.

Молодіж студіює математику, хемію й фізику польських підручників і таким чином подовина інтелектуальної сили молодежи прищеплюється ворогом для національного покоління.

Чи є вихід з цього прикрого положення?

Припустимо, що ми видамо ліпші підручники українською мовою й на 50% дешевше для домашнього вжитку. Студент, студіюючи предмет рідною мовою, й рівнобіжно чужою, глибше вдумується й осягне значно більші успіхи, ніж той, що механічно студіює тільки в польській мові, бо наука в своїй мові, глибше прищеплюється.

В першу чергу ми видаємо експериментальну неорганічну хемію. На книжці буде зазначено: Часть I. Видана Товариством Технічної Допомоги в Америці, а при кінци книжки будуть уміщені прізвища пайщиків. Ця книжка розійдеться на Волині, в Галичині й на Підкарпаттю.

Друга книжка: проф. Шелухіна „Про Історичну Назву України". Третя книжка—„Експериментальна Хемія", часть II., інж. Крохмалюка. В такий спосіб наші фонди будуть доповнятися від продажі підручників.

Колиб ми видали в першу чергу книжку Шелухіна, то дістанемо на памятку по книжці й на тім справа видання закінчується, а Товариство перестає істнувати після короткого часу. Прошу висловити погляди на цю справу членів Товариства.

Покищо ніхто ані цента не стратив, бо пай (уділ) може бути повернений кождому назад, колиб хто того забажав, знаходячись у скрутному становищі.

Ів. Саластин,
касієр і секретар:
104-25 — 114th Street
Richmond Hill, N. Y.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В пятницю, 4. грудня с. р., померла Анеля Гаврилюк, жінка Гната Гаврилюка, члена 70 відділу У. Н. С. в Джерзи Сиґі, Н. Дж. Похорон відбудеться в понеділок, 7. грудня с. р., в годині 9-тій рано з дому жалоби, 208 Вашінґтон вул., Джерзи Сиґі. Похоронні відправи в укр. гр. кат. церкві св. Ап. Петра і Павла при Сусекс і Ґрін вул., Джерзи Сиґі, Н. Дж.

Вічна Їй память.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

MAP OF UKRAINE.

Attached to the bulletin of The Ukrainian Bureau, No. 8, in London, is an outline map of **Ukraine.**

It will be seen from this map that at the present time, the greater part of **Ukraine** is under the Soviet Government, and comprises the State now known as the **Ukrainian** Soviet Republic. In this **Ukrainian** territory under Soviet Russia there are about 32 million **Ukrainians.** The balance of the **Ukrainians** in Europe are divided among three adjoining contries. In Poland there are approximately 6,500,000 **Ukrainians,** in Roumania, in the province of Bucovina as well as Bessarabia, about 1,200,000 **Ukrainians,** and in Podkarpatska Rus, now under Czechoslovakia, there are over 500,000 **Ukrainians.** (Vide **"Ukraine** — The Sorest Spot of Europe" by Wasyl Swystun).

The **Ukrainians** are the largest Minority in Europe, and because of their vast numbers, their wealth, culture and ability, they had, and still have, a far juster claim to independence than any of the other States which emerged into new Nationhood after the great war, such as Estonia, Latvia, Lithuania, or even Poland herself.

Sooner or later the **Ukrainian** people, with their historic culture, their determination and diligence, will again take their place among the Nations of the World. Forty-five million people, situated as they are in one continuous group, with the great wealth that their lands possess, and with that glorious idea of an Independent Nation of their own definitely fixed in their minds, is indeed a large number to be expected to be satisfied as a minority indefinitely. Particularly as a minority under such nations as Russia and Poland, where their lives are made a living hell.

UKRAINIANS UNDER SOVIET RUSSIA.

Ukraine in Soviet Russia is the largest and the most important part of the Ukrainian Territory. This **Ukrainian** territory — at present known as the **Ukrainian** Soviet Socialist Republic, includes within its borders a population of about 32 millions, which is approximately 20% of the whole population of the U. S. S. R. It is the richest area of Russia, having a soil so fertile that from the earliest times it has been known as the "granary" of Europe. It possesses besides immense mineral wealth, huge deposits of anthracite coal, iron, quicksilver and manganese. There are, moreover, salt, tobacco and wonderful oil-wells in **Ukraine.** The geographical position of **Ukraine,** running north from the Black Sea — where are Odessa and other great ports — and on the trade-routes to the East, give it an importance which cannot be over estimated.

The U. S. S. R. regards **Ukraine** as a collony and exploits it as such. Apart from the forced supply of grain, **Ukraine** provides more than 80% of all Russian Coal and 70% of its Iron and Steel. **Ukraine,** therefore, must play an outstanding part in the Soviet plans for the conquest of the trade of Europe and indeed of the whole world.

UKRAINIANS UNDER POLAND.

Next January. Will the League move at last?

From September 1930 to January 1932! From the commission of the acts of organised Terrorism by the Polish Government know as the "Pacification" to the time when the Council of the League of Nations has actually agreed to consider the petitions of the **Ukrainian** Minority against these culminating acts of oppression! Sufficient time to try the endurance of the most submissive! Will the League move at last, or will it confess itself impotent to protect the racial Minorities whose treaty rights the League has guaranteed?

The important dates to remember are:

a. 1923. Council of Ambassadors assigns Eastern Galician **Ukraine** to Poland, on condition that the **Ukrainians** receive Home Rule and Minority Rights in the matter of language, education, cultural institutions, etc., guaranteed under the Minorities Treaty signed by Great Britain, the other Allied and Associated Powers and Poland.

b. 1923—1930. Rights persistently denied — schools closed down, etc. No attempt to establish autonomy in Estern Galicia.

c. Autumn 1930. Individual acts of sabotage, ascribed to **Ukrainians,** dealt with by wholesale organised Government terrorism. Hundreds of villages attacked by police and soldiery. Men, women and children beaten, some to death. Houses, co-operative buildings and cultural institutions destroyed; schools closed; hundreds of persons, including very large numbers of schoolboys, imprisoned. Most of these schoolboys, after months of imprisoment without trial, released without any charge being brought against them. But the schools remain closed.

d. 1931. **Ukrainians** send petitions to League of Nations.

January Session of League Council. **Ukrainian** petitions submitted to Committee of Three to meet in London on April 16th.

May Session of League Council. Poland obtains postponement of question by pretence that the Government is negotiating directly with the **Ukrainian** Minority, **though actually no negotiations took place.**

SEPTEMBER SESSION OF LEAGUE COUNCIL.

The Committee of Three, having heard the Polish delegate, report that the **Ukrainian** petitions should at once be brought before the League Council. The meeting of the Committee of Three had, however, been postponed so long that it was too late for the League Council to deal with the matter at that Session, and it was decided that a rapporteur should be appointed and that the question should not come up again until the January meeting of the Council.

The meeting of the Council of the League of Nations at Geneva next January 1932 will, therefore, be an event of supreme importance to **Ukraine.**

Ukrainians all over the world will hope that justice will then be accorded to their countrymen and that their treaty rights and privileges will be enforced.

But it will be of still wider interest.

Next January will also be a testing time for the League of Nations. Can the League of Nations really protect a Minority from oppression?

(The Ukrainian Bureau,
London, Bulletin No. 8,
November, 1931).

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМИСЛ У СТАРОМУ КРАЮ

Коли жахлива буря пронеслася над галицькою землею, руйнуючи все, що було придбане довгими роками всенародньої праці, перед галицькими Українцями станула важка проблема, як відбудувати руїну, якими засобами зміцнити силу народу. Досвід показав, що без міст не встоїмо перед ворогом, що характер міст рішає про значіння кожної нації.

Характер міст залежний від економічної сили народу. Тієї сили, котра могла би сміло конкурувати з чужою, галицькі Українці в передвоєнних часах не мали. Вона була рішучо заслаба. Всі природні багатства Галичини, як нафта, сіль, віск, були в чужих руках, фабричний промисл мали також чужинці. Український робітник або зовсім не мав до них доступу, або лише з ласки давали йому заробіток, за ціну, що він змінить обряд, стане себе вважати Поляком. Наслідком цього кадри українського населення по містах маліли, а одночасно постійно більшав і зростав наплив чужинецького елементу з західної Галичини.

Творення національної економічної сили стало пекучою потребою дня. І ми стали свідками, як галицькі Українці кинулися до праці в тім напрямі. Повстають одна за другою кооперативи по містах і селах, а одночасно з тим поважніщі торговельні й промислові підприємства. Економічна сила українського населення на терені Галичини, що опинилася під польською займанщиною, помітно зростає.

У тих часах, так сказати, економічної горячки повстає в Перемишлі невеличка й примітивна фабричка цуркорків і солодощів під назвою „Фортуна Нова". Заснувала її вдова по відомім українськім письменнику, п. К. Авдиковичева. Беручися за так важке діло, вона може й не надіялася, що кладе підвалини під трівку економічну остою. Мале підприємство зростає і вскорі переноситься до Львова, де при видатній фінансовій допомозі митрополита Шептицького стає вскорі поважною фабрикою. Фабрику приміщено у відповідно збудованому домі, заведено машини найновішого типу, запроваджено наймодерніші технічні уладження, біля яких стануло кілька десятків українських робучих сил.

Наче в казці виросла на наших очах поважна рідна установа, як вислід енергії, дбайливости та самопосвяти одної жінки.

Під вмілим проводом основниці „Фортуна Нова" вскорі здобуває собі широкий розголос. Її вироби почали брати не лише українські крамниці й кооперативи, але і чужі. Добрий товар, гігієнічно вироблений, з добрих, нешкідливих сирівців, став причиною, що цукорки-помадки „Фортуни Нової" поширилися в цілому краю і давали запоруку, що істнування тієї першої української фабрики запевнене.

ПАКОВАННЯ ЦУКОРКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ФАБРИЦІ „ФОРТУНА НОВА".

Та розвиток „Фортуни Нової" став сіллю в оці всяким чужим, головно жидівським балаганам, а навіть поважним фабричним підприємствам. Вони рішили підкопати її буття. По краю розлізлася ціла маса ріжних аґентів та дурисвітів, які по нижчих, конкуренційних цінах почали продавати всякі підозрілі вироби, а одночасно підкопувати добру славу „Фортуни Нової", підшиваючися навіть під її фірму.

Це з конечности мусіло відбитися на збуті фабрики, а в парі з тим позбавило праці поважну скількість робітників і робітниць, що заняті були в „Фортуні Новій".

До дальшого підкопування тієї так поважної української економічної установи не сміє допустити сама українська суспільність. І то не лише в старому краю, **але й на вільній американській землі,** з якою „Фортуна Нова" недавно навязала звязки. Відома українська фірма в Ню Йорку Базар „Сурма" має вже в розпродажі всі вироби „Фортуни Нової", котрі ціною не є вищі від американських того роду виробів. Купуючі ті вироби Українці в Злучених Державах Америки поможуть так потрібній старокраєвій промисловій установі, а тимсамим причиняться до зміцнення загалом українського економічного життя на галицькій землі.

Нехай вироби „Фортуни Нової" стануть для американських Українців спогадом про рідний край. Зокрема нехай українська дітвора, що сама не бачила безталанної української землі і знає її лише з оповідань своїх батьків, дістане в свої руки вироби, зготовлені українськими руками. Нехай до тих молодих душ заговорять портрети українських князів, гетьманів, лицарів, козаків і поетів та діячів з кольорових і приманчивих картин „Солодкої Історії". Нехай глянуть на „Сяйків", „Тарасів", „Степанів", „Марійки", „Одарки" в українських вишиваних сорочечках.

Ось зближається св. Миколай. А там Різдво, ялинка, святочні дарунки. В тих днях повинен кожний придбати старокраєві вироби „Фортуни Нової" і вони стануть найкращим дарунком із Рідного Краю привітом рідних для рідних.

Дмитро Захарчук.

ОСІННІ СПОМИНИ.

Осінні темні дні
Нагадують мені
Минулії подвиги:
Як від громів-гармат
Тряслись криші хат,
Тріщали в ріках криги.

І тряслась земля,
В небо ішла луна,
Гуділа пісня побідна;
Від Сяну до Карпат
Глянула Воля до хат,
Раділа земля рідна.

Це Армія ішла,
Галицька побідна,
Як розбурхане море;
Львів, Перемишль, Галич
Піднесли волі клич
І рідні прапори.

І Київ і Харків
Волею заяснів
І щезли в нас кордони;
Луною Схід горів,
Гнів в народі кипів,
Валились царські трони.

Могутня хвиля йшла
Від Дністра до Дніпра,
З радости сльози полились,
Бо по довгих віках,
Дві рідні землі
В одну цілість лучились.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 293, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться у вівторок, 8 грудня, в гали парафіяльній, 157 — 18-та ул., в годині 7-мій вечір. Кождий член повинен явитись, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої всі залеглости. Буде вибір уряду на 1932 рік і роздання календарів. Будемо принимати нових членів без оплати вступного. Також проситься записувати своїх дітей до У. Н. Союза. Не явившийся на сей мітінґ член буде караний після статута. — Теодор Вальорний, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє всіх членів і членниць, що річні збори відбудуться в середу, 9 грудня, в годині 7-мій ввечір, в гали церковній при Мортон ул. Проситься усіх членів і членниць явитись на річні збори, бо маємо досить справ до полагодження. Буде рівнож справоздання контролі та вибір уряду на 1932 рік. — Іван Бакун, гол., Теодор Гладкий, кас.; О. Присяжний, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Подаємо до відома, що річні збори Тов. Запорожської Січи, від. 3, відбудуться в четвер, 10 грудня, в годині 7-мій вечір. Просимо всіх членів прибути на збори, бо буде справоздання за цілий рік, вибір уряду на 1932, роздача календарів та інші справи, котрі відложено на річні збори. — Уряд Товариства.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ТРОЙ, Н. Й.

Збірка з Листопадового Свята 1. листопада.

На панахиді зібрано $16.60. На концерті зложили слідуючі: о. І. Гундяк і О. Заяць по $2; П. Орецький, М. Дривецький, П. Мусевич, М. Ониськів, М. Спяк, І. Дмитерко, М. Місеновић, А. Пиндир, Я. Наумович, А. Бачинський, В. Футулуйчук, Г. Дзядкиристий, О. Гододюк, С. Постоловський, Анна Ониськів, пані Мадараш, Д. Демчатяк, М. Тихоня, П. Ковальчук, В. Мадараш, Марія Петричко, Катерина Орецька, пані Гундяк, П. Качмар, П. Бойко, О. Биль, І. Павуляк, І. Назаревич, М. Базар, Лев Завійський, І. Романишин, П. Кучма, С. Ковальчук, І. Базар. — Разом $39. — Дрібними датками $21.85.—З панахиди $16.60. — Вислано до Обєднання $73.40. — Оголошення в пресі $3. — Остається в комітеті $1.

Гроші призначено: на визвольну боротьбу $50 і на інвалідів $23.45.

Член 15-го відділу ОДВО

—o—

КОГУС, Н. Й.

З хрестин на боєвий фонд.

На хрестинах у гр. І. Данюсяра при забаві не забули гості за Рідний Край. Гр. А. Геля попросив кількома словами гостей, щоби помогли нашим завзятим боєвикам і попросив д. С. Палку, щоби занявся збіркою.

Зложили слідуючі гості:

По $1: А. Геля, В. Любінецький, П. Задра, І. Данюсяр; по 50 ц.: П. Кобаса, І. Дзямба (з Смерекієця), С. Палка, В. Кульчицький, С. Станьчак, І. Федорко, М. Динько, П. Бойко; С. Лучковець 25 ц.

Разом $8.25, які вислано на визвольну боротьбу через Обєднання.

Переслав Д. З.

—o—

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Народний податок.

Гром. М. Пігура переслав до Обєднання $23 народного податку від Братства св. Івана Хрестителя, відділ 270 У. Н. Союза.

—o—

ЧЕСТЕР, ПА.

На визвольну боротьбу.

Гром. С. Мусійчук переслав через Обєднання на визвольну боротьбу $12. Гроші ці зібрано на національному вічу 16. серпня 1931 року.

—o—

ВІДПОВІДЬ РЕДАКЦІЇ.

А. Патра, Фултон, Н. Й. — Ваш голос в справі злуки відділів і допомоги прийшов запізно. Тепер уже справа стоїть так, що самі члени дорогою референдума зможуть заявитися, як схочуть, і завважити на тім, чи можливо дати їм допомогу з організації. „Свобода" давала місце поодиноким членам до висказання своїх опіній так довго, поки Головна Екзекутива, згляднo Гловний Уряд не повзяли щодо цього певних ухвал.

Ми маємо ще надісланих повно таких голосів, котрі є за злуку відділів, і їх не друкуємо, бо тепер пора на більш зорганізовану відповідь щодо тих справ. А такою відповідю являються дискусії й ухвали, які виходять з відділів У. Н. Союза, а не від поодиноких осіб. Тому поручіте піднесені Вами справи на мітінгу відділу, або ще краще, дайте почин до скликання спільних нарад кількох відділів У. Н. Союза, а там зможете видвигнути свої аргументи і почути відповідь на це від інших членів. А коли по тій дискусії переведете голосування, тоді буде з того якась користь, бо всі ми знати будемо, чого домагається більшість членства. Злука відділів є передбачена статутом і її можна перевести кождого часу, якщо тільки члени на таку злуку пристануть.

—o—

А. Цебак, Ґері, Інд. — Допис дуже цікавий, але також припізнений. Тому використаємо тільки те, як наші „червоні" розбивали нашу організацію.

—o—

М. Паращак, Бетлегем, Па. — Обговоріть те все на мітінгу, а тоді буде можна помістити, якщо прийдете до якогось рішення. З особистим голосом Ви дещо припізнилися.

Ми знаємо, що Ви писали про всі порушені Вами справи в добрій вірі помогти урядови й організації. Але возьміть одно під увагу, що вся платня цілого уряду за цілий рік виносить $6,860. Тепер питайте по цілій Америці, чи знайдете другу того роду організацію, яка обіймало би таке велике число членів як в У. Н. Союзі і якої фінансовий оборот виносив би $3,000,000, а яка виказувала би так малі адміністраційні видатки, як їх виказує У. Н. Союз.

З укр. життя.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Союзовці при праці.

На українськім національнім овиді в Дітройт зачинає звільна вияснюватись.

Першою важною роботою, яку зачато, є позитивний крок в напрямі злуки відділів У. Н. Союза.

Вже відбуваються переговори відділових урядників, з одної сторони на Вест Сайд, а з другої в Гемтремк.

Справу злуки обговорюють також члени на своїх відділових мітінгах і є надія, що до такої злуки прийде невдовзі.

Рівнож справою злуки відділів У. Н. Союза зацікавилися вже й ці національні круги нашого громадянства, які стоять ще до цеї пори поза рамами У. Н. Союза.

Щоби ще більше розбудити інтерес наших громадян до У. Н. Союза, було би добре вибрати або назначити з боку Головного Уряду місцевого організатора, якого завданням булоб організувати нових членів і вести загальну поміжвідділову роботу.

Людина з відповідним хистом могла би в цім напрямі дуже богато зробити, мимо безробіття.

Над цим наші члени повинні подумати. Щоби ближче познакомити особливо наших передових громадян з У. Н. Союзом, заходом д-ра Кібзея відбулися минулого тижня збори, на які прибуло поважне число українських професіоналістів і бизнесменів.

Після вияснення д-ром Кібзеєм користей асекураційних, які дає У. Н. Союз, як рівнож справи злуки відділів, богато присутних, які не були до цеї пори членами, заявили свою згоду вступити в члени через існуючі вже відділи і спільно працювати в напрямі злуки.

Є в пляні зорганізувати з членів У. Н. Союза всіх наших місцевих професіоналістів і бизнесменів, до чого вибрано відповідний комітет.

На зборах обговорювано теж справу організовання української молодіжи в пластові, руханкові і просвітно-культурні гуртки, потребу відповідної народної школи й інші біжучі народні справи.

В повищій цілі упляновано створити при злуці відділів осібну секцію, зложену з наших передових громадян.

Поза невеличку роботу, яку дотепер зачато, лишається ще однак богато питань, які треба би публично порушити.

Про всі справи нараз писати не можливо, тому я згадаю про одну дуже важну справу, а іменно про справу організації українського жіноцтва.

Ми запитаймо себе, а згляднo нехай наші жінки самі себе спитають, чи українська жінка в Америці вже дійсно не здібна поза кухонну роботу і кумівські сходини до ніякої народної праці, чи може в неї є теж крихітка хочби цеї животворної іскри, яка запалює душу й веде людину до вищих цілей, до кращих життєвих інтересів ніж сіре буденне життя?

В інших націй жінки мають свої товариські клюби, які входять в контакт з другими жіночими культурними кругами і цим способом ведуть свою національну пропаганду.

Однак наші жінки в Дітройт занедбали зовсім організаційну роботу.

Існує тут десь відділ Союза Українок, однак від довшого часу це товариство не проявляє видної діяльности.

А добре було би, щоби жінки теж взялися за народну роботу й оживили відділ Союза Українок та повели свою діяльність паралельно з роботою місцевих союзовців.

Тоді товариство мало би запевнений успіх і підмогу як зі сторони членів У. Н. Союза так і цілого нашого національного табору.

Союзовець.

БРУКЛИН, Н. Й.

Новий Горожанський Клюб.

Заходами гр. Ю. Павчака, предсідника Союза У. А. Д. Клюбів стейту Ню Йорк, і при співучасти уряду тов. „Дністер" в Грінпойнт, Бруклин, Н. Й., відбулися дня 23. листопада перші обрганізаційні збори в справі заснування Українського Демократичного Клюбу в нашій дільниці.

Гр. Павчак представив значіння горожанських клюбів для українських емігрантів та користи, які можуть осягнути згуртовані в політичні клюби Українці.

Говорено теж про поміч нашим рідним на українських землях у їхніх змаганнях добути собі волю і свободу.

В дискусії забирали голос всі присутні та постановили започаткувати добре діло й заснувати клюб. Вибрано тимчасовий комітет, до котрого увійшли гр. Василь Шимко, гр. М. Більський і гр. М. Федас. Ці громадяни, це випробувані народні робітники, котрі заявили, що зберуть разом не тільки старших, але й молодіж, якої в Грінпойнті є споре число.

Я вірю, що притім настрою, з яким ми відбули наші збори, започаткована робота увінчається гарним успіхом на користь нам і нашим дітям в Америці й нашим братам на рідній землі. Щасть Боже!

Старий громадянин.

НЮ КЕСЛ, ПА.

Памяти Першого Листопада.

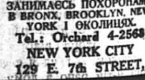
Церковна Громада в Ню Кесл, Па., цього року відсвяткувала панахидою — память героїв, котрі зложили свої буйні голови за волю України.

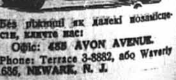
Дня 29. листопада о. І. Пилюк з Ботлер, Па., і о. В. Махник з Форд Сіти, Па., відправили у нас панахиду за поляглих героїв-борців за волю України. Підчас панахиди обидва отці виголосили відповідні проповіди, завзиваючи до братньої любови, любови до рідного краю та до стремління до кращих ідеалів.

Підчас панахиди зібрано $9.05, котрі вислано через Обєднання до краю по половині на українських інвалідів у Львові і на визвольну боротьбу.

О. Мельник.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР. 10.

Тарзан насторожився й почав нюхати повітря. Почуп запах льва. Скоро побачив, що за кущами притаївся величезний лев Нума, готуючися скочити на свою жертву. Лев Нума був страховищем цієї частини джунглів. Він не знав поразки й відважно нападав, на кого лише задумав. Присутність його заморожувала кров у жилах дикунів і вони попадалися в його лапи, як покірливі овечки. Очі льва горіли лютим огнем.

Лев був на полюванню. Коли він підкрадався до кози, Тарзан несподівано напав на неї. Лев притаївся, а тепер готувався кинутись на свого ворога. Тарзан вмить зрозумів усю ситуацію. Він схопив козу на плечі й зі зручністю малпи поліз на дерево. Нума вдарив себе кілька разів хвостом по боках і стрілою подався на Тарзана. Лев на мить спізнився, бо Тарзан уже сидів на гиляці.

—o—

Нума промахнувся й не встиг схопити за ногу Тарзана, Примостивши високо на дереві вбиту козу, Тарзан почав відбиватися від льва, що старався видрапатись на дерево. Тарзан зривав важкі й тверді горіхи, що росли на дереві, й ними відбивався від напасника. Він зручно влучав у голову, в ніс і між очі звіра. Лев ревів зі злости та все кидався на дерево, з якого злітав на землю трохи приголомшений.

—o—

Нарешті Тарзан побачив, що лев став повільніший; його рев уже не був такий міцний, як передше. Видно, що він почав занепадати на силах. Ще кілька зручних, сильних ударів між очі й звір похитнувся, а потім поплентався геть від дерева, ховаючи свою голову в кущах. Та тут Тарзан побачив, що знову щось звернуло на себе увагу льва. Він ніби підбадьорився й приготовився до нападу на щось ще невидиме для Тарзана.

—o—